

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ЧОВЕКОВИТЕ

ПРАВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОКТОМВРИ 2013

СОДРЖИНА

ЈАВНИ НАСТАНИ И ПОВРЕДИ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ПРИНЦИПИ

- Неуставно спречување на протестот за поддршка на новинарот Кежаровски

ЗАТВОРЕНИ ИНСТИТУЦИИ

- Пренатрупаност во притворските одделенија на затворите ширум државата

СОЦИЈАЛНИ ПРАВА

- Недоволна транспарентност при изборот на кандидати за вработување од социјално ранливите категории на граѓани
- Правните лавиринти во областа на остварувањето на социјалната заштита

ДИСКРИМИНАЦИЈА

- Поднесени кривични пријави за нападите над ЛГБТИ Центарот за поддршка

ПРАВА НА ЛГБТИ ЗАЕДНИЦАТА

- Вовед
- Институции
- Медиумите и ЛГБТ заедницата
- Застапување и лобирање
- Групи за поддршка

Н О Е М В Р И 2 0 1 3

ЈАВНИ НАСТАНИ И ПОВРЕДИ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ПРИНЦИПИ

НЕУСТАВНО СПРЕЧУВАЊЕ НА ПРОТЕСТОТ ЗА ПОДДРШКА НА НОВИНАРОТ КЕЖАРОВСКИ

На 23 октомври 2013 година, спротивно на Уставот на РМ,¹ Кривичниот законик и Законот за јавните собири, полициски службеници спречија одржување на мирен протест и го ограничија слободното движење на граѓаните. Еден ден пред неговото одржување, протестот беше најавен преку медиумите од страна на Иницијативниот одбор за ослободување на новинарот Томислав Кежаровски. Во најавата беше наведено местото, времето и причината за одржување на собирот. Иницијативниот одбор повика на мирен протест преку кој на симболичен начин беше планирано да се изрази несогласување со затворската казна во траење од четири и пол години за новинарот Кежаровски.

Во улога на набљудувач, на местото планирано за одржување на протестот присуствуваше и претставник на Хелсиншкиот комитет. Уште пред почетокот на најавениот собир, околу Музејот на македонската борба за државност и самостојност (познат и како Музеј на ВМРО) беше видливо присуството на околу педесетина полициски службеници од редовите на редовните полициски служби, но и од Единицата за брзо распоредување. Покрај овие единици, забележливо беше и затскриено присуство на дополнителен број полицајци кои се наоѓаа во околината и кои беа во состојба на готовност. И покрај тоа што на собирот присуствуваа околу 150 новинари и граѓани кои беа дојдени своето незадоволство да го изразат на мирен и ненасилен начин, сите полицајци беа опремени со специјална полициска опрема која вообичаено се користи за демонстрации од насилан карактер.

Преку поставување на кордон, целосно беа блокирани сите пристапи до Музејот и не беше дозволено ниту движење на граѓаните ниту одржување на најавениот протест. Со цел да им укаже на полицајците дека ваквиот начин на постапување е неуставен и незаконски, набљудувачот на Хелсиншкиот комитет се обиде да стапи во контакт со еден од раководните полициски службеници. Од страна на полицијата беше даден одговор дека тие не ги знаат причините за настанатата ситуација, дека се работи за „наредба од горе“, а не беше даден одговор ниту на прашањето која полициска станица е одговорна за ограничувањето на движењето. Незадоволството на насобраните граѓани кулминираше кога од страна на полицајците беше употребена непотребна физичка сила преку употреба на пендреци со цел да не биде пробиеен кордонот. Соочени со опасност по нивниот физички интегритет, граѓаните набрзо се разотидоа.

¹ Член 21 „Граѓаните имаат право мирно да се собираат и да изразуваат јавен протест без претходно пријавување и без посебна дозвола. Користењето на ова право може да биде ограничено само во услови на воена и внредна состојба.“

Хелсиншкиот комитет укажува дека правото на јавен собир и слободата на движење на граѓаните се темелни вредности на македонскиот уставен поредок. Законот за јавните собири утврдува дека јавен собир, заради мирно изразување на мислење или протест, може да се одржува на секое место кое е соодветно за таа намена, освен до здравствени установи, до детски градинки и училишта.² Според тоа, музеите не претставуваат забранети зони, туку установи од јавен карактер. Кривичниот законик пак утврдува дека доколку службено лице со злоупотреба на својата службена положба или овластување, со сила или на друг начин ќе спречи или ќе смеќава одржување мирен јавен собир ќе се казни со затвор од три месеци до три години.³ Бидејќи ова спречување на протест не е прво од ваков тип и се повторува неколкукратно во последните 4 години, Хелсиншкиот комитет до Јавното обвинителство ќе поднесе кривична пријава против непознат полициски службеник кој ја издал незаконската наредба за спречување на протестот.

ЗАТВОРЕНИ ИНСТИТУЦИИ

ПРЕНАТРУПАНОСТ ВО ПРИТВОРСКИТЕ ОДДЕЛЕНИЈА НА ЗАТВОРИТЕ ШИРУМ ДРЖАВАТА

Во текот на изминатите неколку месеци до Хелсиншкиот комитет беа поднесени зголемен број на претставки и барања за бесплатна правна помош во врска со определувањето на мерката притвор. Претставките се однесуваат на постапките за определување и продолжување на мерката притвор од страна на истражните судии, долготрајноста на мерката, некористењето на поблаги алтернативни мерки, пренатрупаноста, условите за живот и несоодветната здравствена заштита. Преку барање за пристап до информации од јавен карактер, Комитетот се обрати до Управата за извршување на санкциите и побара податоци за капацитетот на притворите и бројот на притвореници кои таму престојуваат. Според одговорот на Управата, состојбата со пренатрупаноста во притворите е следнава:

Притворско одделение	Капацитет	Состојба на 31.10.2013	Пренатрупаност
Затвор Скопје	290	378	130%
Затвор Битола	11	30	270%
Затвор Прилеп	17	29	170%
Затвор Тетово	11	27	245%
Затвор Гевгелија	6	2	/
ВКУПНО	335	466	139%

² „Службен весник на Република Македонија“ бр.55/1995; 19/2006 и 66/2007, Член 2-а.

³ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/1996; 80/1999; 4/2002; 43/2003; 19/2004; 81/2005; 60/2006; 73/2006; 7/2008; 139/2008; 114/2009; 51/2011; 135/2011; 185/2011; 142/2012; 166/2012; 55/2013 и 82/2013, Член 155.

Иако домашното законодавство и меѓународните стандарди налагаат мерката притвор да се користи како исклучок, а не како правило, траењето да биде сведено на најкучо нужно време и најпрвин да се разгледа можноста за користење на поблага превентивни мерки, во Хелсиншкиот комитет постои чувство дека притворот понекогаш се користи како казнена мерка, а во одредени случаи и како метод на заплашување. Ваквиот став го темелиме на примери во кои притворот се определува и за полесни кривични дела, судски решенија во кои кај обвинетите се прејудицира вина уште пред почетокот на судењето, изрекување на затворски казни кои одговараат на времето поминато во притвор, како и начинот на кој специјални полициски сили спроведуваат осомничени во судовите пред телевизиски камери.

Хелсиншкиот комитет укажува дека испитувањето на причините за определување на мерката притвор е активност на истражниот судија чија обврска е аргументирано и поопширно да ги образложи и да наведе зошто смета дека притворот е неопходен како и тоа зошто обезбедувањето на осомничениот за време на судскиот процес не би било можно со определување на поблага превентивна мерка. За жал, во Македонија се уште опстојува праксата на исклучително оскудни решенија во кои недостасува поконкретна анализа и образложение на секоја одделна основа поради која се определува притворот. Решенијата за продолжување на притворот пак вообичаено се идентични едно на друго и се засноваат врз едноставно парафразирање на условите наведени во Законот за кривичната постапка. Во случајот „Змиско око“, во кој Комитетот ги застапуваше обвинетите пред Судот во Стразбур, ваквата македонска пракса беше окарактеризирана како спротивна на Европската конвенција за човекови права.

СОЦИЈАЛНИ ПРАВА

НЕДОВОЛНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ ПРИ ИЗБОРОТ НА КАНДИДАТИ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ ОД СОЦИЈАЛНО РАНЛИВИТЕ КАТЕГОРИИ НА ГРАЃАНИ

По првичните реакции за начинот на избор на кандидатите за вработување во Јавното претпријатие „Македонски шуми“, до Хелсиншкиот комитет се обратија повеќе граѓани кои аплицирале на распишаниот јавен оглас и кои се известени дека не се избрани за работното место за кое што имаат аплицирано.

Од наводите и изјавите на странките констатиравме дека постапката на јавниот електронски избор на кандидатите е нејасна за засегнатите граѓани, особено поради фактот што при изборот и одлучувањето не се земаа предвид предвидените критериуми на бодирање, објавени во јавниот оглас. Како резултат на ова, граѓаните од помалите населени места во Република Македонија каде брзо се прошириле информациите кои од кандидатите „имале среќа“ да бидат избрани за вработување, реагираа дека помеѓу избраните се повеќе членови од исто семејство, како и лица кои се во многу подобра социо-економска состојба од оние кои не се избрани.

Од силните реакции и негодувања на граѓаните, констатиравме дека електронскиот избор предвиден како јавен и објективен механизам за избор на кандидатите, преку кој би се отстраниле сомнежите за субјективност, фаворизирање и неправичност во постапката - се

претвори токму во спротивното. Неизвесно е дали воопшто апликациите поминале низ првичниот филтер за селектирање на пријавите во согласност со објавените критериуми за аплицирање, со што се отвора можност за нелојална конкуренција при изборот.

Дополнителна конфузноста создаваат и известувањата од ЈП „Македонски шуми“ со кои кандидатите се одбиваат, кои биле доставувани надвор од законски предвидениот рок од 5 дена, а во кои единственото содржано образложение е посочување на веб-страницата каде може да се изврши увид во податоците и апликациите. Со ова директно е прекршен членот 27 од Законот за работни односи, кој меѓудругото го обврзува работодавецот во известувањето да го наведе кандидатот кој е избран за огласеното работно место.⁴

Дел од граѓаните реагираа и на објавените податоци кои воопшто не соодветствуваат со реалните кои ги приложиле во апликацијата. Хелсиншкиот комитет им ги посочи на странките расположливите правни средства, кои тие може да ги искористат во понатамошната жалбена постапка.

Со оглед на фактот дека во тек е уште еден јавен оглас на ЈП „Македонски шуми“ - за засновање работен однос на неопределено работно време за 300 извршители (лица со инвалидност), укажуваме на потребата за поголема јасност и транспарентност во постапката за избор на кандидатите, како и строго придржување до објавените критериуми при одлучувањето и изборот на кандидатите, со што би се избегнале евентуалните пропусти и недоследности во постапката, а сè во интерес и заштита на правата на оваа ранлива категорија на граѓани.

ПРАВНИТЕ ЛАВИРИНТИ ВО ОБЛАСТА НА ОСТВАРУВАЊЕТО НА СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА

Постапувајќи по барање за бесплатна правна помош, Хелсиншкиот комитет утврди низа недоследности и пропусти од страна на надлежните органи во делот на постапката на остварување на правата од социјалната и здравствена заштита.

Во случај на поднесено барање за постојана парична помош пред Меѓоопштинскиот центар за социјална работа на град Скопје (Центарот), стручните лица извршиле непосреден увид со цел да се утврди фактичката состојба на лицето/барател и неговото семејство. По изминувањето на два месеци од извршениот увид, подносителот на барањето се обратил до Центарот, од каде што бил известен дека по однос на неговото барање одлучено е позитивно, при што се чека на потпис на решението од страна на правното лице. Сепак и по изминувањето на десет месеци од денот на поднесување на барањето, Центарот не доставил решение до странката.

По испратената ургенција од страна на Комитет до Центарот со која укажавме на предвидениот рок од 60 дена, во кој тој е должен да донесе решение согласно Законот за социјалната заштита, странката била повикана за да и се достави решението со кое се одобрува барањето за постојана парична помош.

⁴ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 62/2005; 106/2008; 161/2008; 114/2009; 130/2009; 149/2009; 50/2010; 52/2010; 124/2010; 47/2011; 11/2012; 39/2012; 13/2013 и 25/2013

Паралелно со оваа постапка, истото лице се наоѓа и во правен лавиринт во врска со жалбена постапка пред Министерството за здравство, а против решение на Подрачна служба на Фондот за здравствено осигурување. Во овој случај се работи за барање за надоместок на трошоци поради извршена хируршка интервенција, а на решението од страна на второстепенниот орган повторно се чека повеќе од десет месеци. Хелсиншкиот комитет и во овој случај упати ургенција до Министерството за здравство, каде беше предочен законскиот рок на одлучување од 60 дена согласно Законот за здравственото осигурување, но до затворањето на овој извештај не добивме одговор.

Во неколку наврати веќе известувавме за одолговлекување на постапките во случаи каде се решава по барање на граѓаните за заштита на социјалните права. Надлежните органи неколкупкратно ги пробиваат законските рокови на штата на социјално загрозените граѓани. Системот и организацијата на социјалната заштита дополнително слабее поради обемноста и ажурирањето на потребната документација при поднесувањето на барањата за остварување на овие права, како и предолгата постапка на одлучување, која често е надвор од законските рокови.

Комитет ја потенцира и бавноста на Управниот суд на Република Македонија, при одлучување по предмети од областа на социјалната заштита. Поради долгите постапки кои траат и по неколку години, се доведува во прашање ефективноста на Управниот суд како правен механизам, пред кој граѓаните се охрабруваат да бараат заштита на своите права. Од постапувањата во овие случаи, се наметнува прашањето: Дали е случајност одолговлекувањето на постапките при одлучувањето и донесувањето на решенијата, особено кога тие се позитивни и во корист на барателите, со цел да се „заштити“ државниот буџет, а на штета на граѓаните!?

ДИСКРИМИНАЦИЈА

ПОДНЕСЕНИ КРИВИЧНИ ПРИЈАВИ ЗА НАПАДИТЕ НАД ЛГБТИ ЦЕНТАРОТ ЗА ПОДДРШКА

Во текот на изминатиот период откако е воспоставен ЛГБТИ Центарот за поддршка во Старата скопска чаршија, бевме сведоци на повеќекратни напади на овој центар, но исто така и на напади врз активисти кои се борат за правата на ЛГБТИ заедницата.

Во текот на месец октомври, во однос на нападите на ЛГБТИ Центарот за поддршка, Хелсиншкиот комитет за човекови права, како дел од Мрежата за заштита од дискриминација⁵ поднесе кривични пријави до Основното јавно обвинителство –

⁵ Мрежата за заштита од дискриминација има за цел да развива стратемско застапување во случаи на дискриминација преку поднесување предмети пред Комисијата за заштита од дискриминација и пред домашните и меѓународните судови. Развојот на домашната практика е поттикната преку обезбедување бесплатна правна помош во стратемски случаи на дискриминација. Мрежата беше воспоставена во декември 2010 од страна на следните организации: Фондација отворено општество – Македонија; Асоцијација за здравствена едукација и истражување (ХЕРА); ХОПС - Опции за здрав живот; Хелсиншки комитет за *(footnote continued)*

Скопје против непознати лица поради постоење на основано сомнение дека покрај останатите, ги сториле и кривичните дела „Насилство“, „Расна и друга дискриминација“, „Повреда на рамноправноста на граѓаните“ како и „Предизвикување општа опасност“.

Кривичните пријави следуваа како резултат на молкот на институциите. Имено, од првиот напад на ЛГБТИ Центарот за поддршка веќе е измината цела година, додека во јавноста сè уште нема одговор дали надлежните институции презеле мерки за откривање на сторителите и дали е покрената постапка со која сторителите би се повикале на одговорност.

Сепак, за еден од случаите во кој беше нападнат ЛГБТИ Центарот за поддршка, Основниот Суд Скопје 1 ги огласи напаѓачите на Центарот за виновни за делото „Учество во толпа што ќе изврши кривично дело“. При носењето на одлуката за висината и времетраењето на казната за сторителите на делото, судот ги зеде предвид отежнувачките околности за кривични дела сторени од омраза по основ на национално и социјално потекло, политичко и верско убедување, полот, расата или бојата на кожата избегнувајќи да ги вклучи или да ги препознае основите сексуална ориентација и родов идентитет како мотив за стореното дело.

Во тој правец, сметаме дека институциите мораат да ги препознаваат сексуалната ориентација и родовиот идентитет како основи за насилство и дискриминација, со што конечно ЛГБТИ заедницата ќе добие заштита и поддршка од институциите кои треба да ги штитат правата на сите граѓани и превентивно ќе делува во иднина вакво насилство да не се повтори.

ПРАВА НА ЛГБТИ ЗАЕДНИЦАТА

ВОВЕД

Октомври донесе повеќе настани кои се од исклучителна важност за ЛГБТИ луѓето во Република Македонија, како и за ЛГБТИ Центарот за поддршка. Застрашувачката хомофобична и трансфобична атмосфера која се креира последниве години, а која резултираше и со брутално физичко насилство последнава година откако се отвори ЛГБТИ Центарот за поддршка, најде свое место и во Извештајот за напредокот на Република Македонија кон ЕУ. Колку е голема загриженоста на меѓународната заедница за овој неиздржлив притисок врз активистите и самите ЛГБТИ луѓе покажува и посетата на Специјалниот Известувач за Република Македонија во Европскиот Парламент, Ричард Ховит на ЛГБТИ Центарот за поддршка, како и

човекови права на Република Македонија и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените на Република Македонија (ЕСЕ); РОМА С.О.С. Прилеп; Коалиција „Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници“ и Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА.

ангажманот на Front Line Defenders, кои соработуваат со бранители на човекови права кои работат под висок ризик од насилство и прогон. Институциите на државата се уште молчат, нема известување за никаков напредок во истрагата за пронаоѓање и казнување на насилниците кои во континуитет го загрозуваат животот на активистите и припадниците на ЛГБТИ заедницата, со што државата станува соучесник во насилството.

Ги поздравуваме нашите херои Јована, Џенк, Славица, Антонио и Маја од првиот дел на кампањата „Македонија има љубов за сите“ кои отворено и јавно проговорија за насилството кое го претрпеле. Исто така ги поздравуваме и Ана Костовска, Примислав Димовски, Синоличка Трпкова, Срѓан Јаниќиевиќ, Анита латифи, Никола Коџобашија, Игор Иванов – Изи, Наташа Мешкова и Нора Шаќири за нивната храброст јавно да застанат против насилството и да дадат поддршка на ЛГБТИ луѓето. Поддршката е многу потребна во ова време-невреме. Љубовта ќе победи!

ИНСТИТУЦИИ

Извештај на ЕК: Расте нетолеранцијата кон ЛГБТИ луѓето во Македонија

Извештајот на Европската Комисија (PROGRESS Report) објавен на 16ти октомври, остро ја критикува состојбата на правата на ЛГБТИ луѓето во земјите од Западен Балкан кои планираат да се приклучат на Европската Унија, меѓу кои е и Република Македонија. Во однос на напредокот на Република Македонија се констатира потреба за промена во третманот и заштитата на маргинализираните заедници како и промоција на толеранцијата на сите нивоа.

4.23. ПОГЛАВЈЕ 23: СУДСТВО И ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРАВА

...

ФУНДАМЕНТАЛНИ ПРАВА

“...во однос на заштитата на правата на лезбејките, геј мажите, бисексуалците, трансродовите и интерсекс (ЛГБТИ) лицата, ситуацијата е влошена. Извештаите за насилни напади, вклучувајќи го оној врз лгбти центарот за поддршка во Скопје, треба да бидат целосно истражени од страна на органите на прогонот. понатамошни напори, вклучително подигнување на свесноста и промоција на толеранција, се потребни од страна на властите на сите нивоа...”

Комисијата упати критики до јавните функционери и до медиумите, од кои се очекува јавно да ја осудат нетолеранцијата кон ЛГБТИ заедницата.

„Додека полицијата реагираше соодветно на насилните инциденти, треба да се спроведат целосни истраги и многу повеќе треба да се направи од страна на јавните функционери и од страна на медиумските професионалци, сопственици и организации, за јавно да се осуди нетолеранцијата и незнаењето“, се вели во поглавјето 2.2. од извештајот, насловено „Човекови права и заштита на малцинствата“.

Во извештајот како што е погоре наведено се констатира дека апсолутно ништо не е променето во спречувањето на дискриминација на ЛГБТИ луѓето. ЛГБТИ заедницата и понатаму секојдневно претрпува осуди, понижување и насилство во Република Македонија.

МЕДИУМИТЕ И ЛГБТИ ЗАЕДНИЦАТА

Како септември и октомври ни донесе исполнетост на медиумскиот простор со статии и вести од интернет за ЛГБТИ заедницата во РМ. Овие статии и вести воглавно се однесуваат на радио кампањата “Македонија има љубов за сите“ која ЛГБТИ Центарот за поддршка месецов ја започна со поддршка од Фронт Лајн Дифендерс, на Извештајот на ЕК за напредокот на РМ во пристапувањето кон ЕУ, на посетата на Специјалниот известувач за РМ, европатеникот г-н Ричард Ховит, на Маршот на гордоста кој месецов беше одржан во Подгорица, како и на повеќе други вести од регионот и од светот кои директно или индиректно ја засегаат ЛГБТИ заедницата во Македонија.

Како што погоре објаснивме во овој Извештај на 25.10.2013 година, ЛГБТИ Центарот за поддршка во соработка со Фронт Лајн Дифендерс ја започна радио кампањата за подигање на јавната свест за ЛГБТИ прашања и за осуда на анти-ЛГБТИ насилството, насловена со слоганот “Македонија има љубов за сите“. Иако начинот на кој што беше направено медиумското покривање е воглавно етички и неутрален, тоа што може да се забележи е релативно малиот медиумски интерес за покривање на кампањата, односно со исклучок на пет медиуми⁶, останатите не ја споменаа кампањата за која сметаме дека е од јавен интерес и која по својата природа (бидејќи промовира толеранција) би трбало да биде предмет на поголем интерес за националните медиуми. Тоа што е посебно загрижувачко е што ниту еден од националните радиодифузери не одбра да ја обработи оваа вест.

Посебен интерес во Република Македонија предизвика и Извештајот за напредокот на РМ во пристапувањето кон ЕУ од 16.10.2013 година⁷. Без тука посебно да навлегуваме во содржината на истиот, само ќе напоменеме дека ЛГБТИ Центарот за поддршка, како ретко која невадна организација до сега, е посебно споменат во извештајот во

⁶<http://novatv.mk/index.php?navig=8&cat=19&vest=8958>,
<http://libertas.mk/%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D1%99%D1%83%D0%B1%D0%BE%D0%B2-%D0%B7%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BA%D0%B0%D0%BC%D0%BF%D0%B0/>,
<http://www.radiomof.mk/makedonija-ima-lubov-za-site-radio-kampana-za-poddrshka-na-lgbti-zaednitsata/>, <http://a1on.mk/wordpress/archives/226643>,
<http://www.plusinfo.mk/vest/111391/Makedonija-ima-ljubov-za-site---kampanja-protiv-nasilstvoto-na-LGBTI-lugeto>
⁷http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/package/mk_rapport_2013.pdf

два одделни наврати. Тоа што во овој случај загрижува е повторниот мал интерес⁸ на националните медиуми за споменувањето на Центарот и на тепкотиите со кои ЛГБТИ лицата во РМ секојдневно се среќаваат. Со исклучок на еден медиум⁹, останатите парцијално и селективно прикажувајќи ги фактите пропуштија и да известат за (меѓу другото) повторното укажување на ЕУ дека легислативата за антидискриминација се уште не е усогласена со барањата на Унијата. Во насока на тврдењето дека ЛГБТИ правата и човековите права во целост се високо на агендата на ЕУ говори и фактот дека Специјалниот известувач за РМ, г-н Ричард Ховит при својата посета во Македонија, не пропушти да ги посети и канцелариите на ЛГБТИ Центарот за поддршка, од каде отворено и јасно изрази осуда врз анти-ЛГБТИ наслството во државава, но и ја поддржа целата ЛГБТИ заедница во Македонија во борбата за своите права. Уште повеќе, при формулирањето на своите препораки по завршувањето на посетата, г-н Ховит го поздравил повторното отворање на Центарот.

За жал, можеме да кажеме дека и во овој случај е очекуван сензационалистичкиот, тенденциозниот и селективен пристап во прикажувањето на фактите од страна на медиумите при покривањето на настанот. Прво, премногу мал број медиуми се одлучиле на своите интернет портали да ја пренесат оваа вест која е мошне значајна за евроинтеграциите на државава. Тие кои го сториле тоа¹⁰, истото го направиле на етички и неутрален начин. Но, тоа што во овој случај е посебно загрижувачки е пристапот на најголемиот национален радиодифузер – ТВ Сител. Имено, во Дневникот на ТВ Сител на 29.10.2012 од 19:00ч., одговорниот уредник, Дреган Павловиќ – Латас отворено ги критикувал Специјалниот известувач г-н Ховит и Амбасадорот на ЕУ во РМ, г-н Орав дека одвоиле време да “се видат со хомосексуалците“, а не со некои други, според него, многу позначајни субјекти во РМ, порачувајќи им “да пробаат нешто такво во нивните земји, па да видат како таму ќе поминат“. Понатаму, националниот јавен радиодифузен сервис, МРТ имаше само едно известување за

⁸http://alsat.mk/index.php/vesti/od_zemjata/5300-%D0%A1%D1%83%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%B2%D0%BE-%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%D0%BE%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%95%D0%9A.html, <http://www.press24.mk/ek-makedonija-postignavisoko-nivo-na-usoglasenost-so-eu-zakonodavstvoto>, <http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=7865616E7E00C54E86FF629542ADD3A5>, <http://www.sitel.com.mk/mk/bocevski-tri-novi-kluchni-poraki-vo-izvestajot-na-ek>, <http://telma.com.mk/index.php?task=content&cat=1&rub=15&item=31524>, <http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=634F34C876507C4AAB5226422AFE1591>, <http://www.telegraf.mk/aktuelno/makedonija/56222-izvestajot-na-ek-pred-komisijata-za-trud-i-socijalna-politika>

⁹<http://www.radiomof.mk/ek-raste-netolerantsijata-kon-lgbti-lugeto/>

¹⁰<http://sky.mk/makedonija/24088-hovit-bara-da-se-pronajdat-napagijachite-na-lgbt-centarot-vo-skopje>, <http://www.plusinfo.mk/vest/111958/Hovit-bara-da-se-pronajdat-napagijachite-na-LGBT-centarot-vo-Skopje>, <http://republika.mk/?p=148287>, <http://libertas.mk/%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%82-%D0%BC%D0%B2%D1%80-%D0%B4%D0%B0-%D0%B3%D0%B8-%D0%BD%D0%B0%D1%98%D0%B4%D0%B5-%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%82/>, <http://novatv.mk/index.php?navig=8&cat=18&vest=8917>

посетата на г-н Ховит, пред започнувањето на истата¹¹ каде беше известно само за планираната агенда на европатеникот.

Лицемерието и двојните стандарди се гледаат во следново: кога истите овие медиуми известуваа за поддршката и пофалбите кои Специјалниот известувач за Србија, г-н Кацин ги упати кон Владата на Црна Гора за унапредувањето и промовирањето на ЛГБТИ правата во таа држава¹², овие медиуми тоа го направија на професионален, етички, па ако можеме да кажеме, дури и пофален начин. Но, кога Специјалниот известувач за РМ се обиде да го стори тоа (да ги промовира ЛГБТИ правата во РМ и да ја поддржи заедницата), тој беше игнориран, дискредитиран, па дури и изложен на потсмев од страна на истите медиуми. Дека овој настан беше од големо значење за Република Македонија и за нејзините евроинтеграции, говори и опсежната покриеност на истиот од страна на странски и меѓународни медиуми¹³, како и пораката која г-н Ховит ја објави на својот Твитер профил¹⁴.

Понатаму, при медиумското покривање на настаните кои му предходоа, се случуваа во текот и по Маршот на гордоста во Подгорица, повторно го забележуваме претежно етичкиот и коректен начин на известување карактеристичен за работата на националните медиуми при покривање на настани од интерес за ЛГБТИ заедницата кои се случуваат во друга држава¹⁵. Но дури и тука можеме да забележиме одреден степен на сензационализам и парцијално и селективно прикажување на фактите. Прво, иако дел од нив ја пренесоа осудата која шефот на црногорската дипломатија Игор Лукшиќ му ја упати на Амфилохије по говорот¹⁶, ниту еден медиум не го осуди отворениот говор на омраза и повикот на насилство кој Митрополитот на Српската православна црква во Црна Гора, Амфилохије го упати до своите верници пред почетокот на маршот¹⁷, а домашните медиуми кои го пренесоа, тоа го сторија

¹¹http://www.mtv.com.mk/mk/vesti/makedonija/87082/richard_hovit_vo_poseta_na_makedonija.aspx

¹²http://www.mtv.com.mk/mk/vesti/balkan/86827/kacin_paradata_na_gordosta_vo_podgorica_e_pozitivna_poraka_do_brisel.aspx, <http://sitel.com.mk/mk/kacin-paradata-na-gordosta-vo-podgorica-e-pozitivna-poraka-do-brisel>

¹³<http://www.vijesti.ba/vijesti/regija/175351-Izvjetilac-Makedoniju-izrazio-zabrinutost-zatvorskomp-kaznom-novinara.html>, <http://www.newsnow.co.uk/h/World+News/Europe/Western/Macedonia>, <http://www.topix.com/forum/world/macedonia/T0R1SDR349812VVUF>

¹⁴<https://twitter.com/LGBTintergroup/status/395484466623561728>

¹⁵<http://maxim.mk/vo-crna-gora-se-najavuvaat-protesti-i-paradata-na-gordosta>, <http://maxim.mk/foto-vo-podgorica-se-odrzha-prvata-parada-na-gordosta>, <http://www.press24.mk/kje-ima-i-parada-na-gordosta-i-protesti-vo-crna-gora>, http://kanal5.com.mk/vesti_detail.asp?ID=20285,

<http://republika.mk/?p=139819><http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=EAE8698A893F2C4A886735D26188B4A0>, <http://www.sitel.com.mk/mk/nad-15-povredeni-pri-sudiri-za-vreme-na-prvata-gej-parada-vo-podgorica>

¹⁶http://makfax.com.mk/321125/lukshikj_zadovoljen_od_crnogorskiot_prajd_so_kritiki_kon_amfilohije, <http://portal.com.mk/vesti-balkan/lukshikj-zadovoljen-od-crnogorskiot-prajd-so-kritiki-kon-amfilohije.html>

¹⁷<http://tocka.com.mk/1/108294/amfilohie-paradata-na-gordosta-e-proizvod-na-pritisocite-na-evropskoto-gej-lobi>, http://kanal5.com.mk/vesti_detail.asp?ID=20007, <http://www.netpress.com.mk/mk/vest.asp?id=140793&kategorija=5>,

(footnote continued)

спротивно на Прирачникот за етика во новинарството од 2012 година¹⁸ каде се вели дека дека медиумот и новинарот не треба да објавуваат материјал (информација, слика, мислење, коментар) кој има за цел да шири непријателство или омраза, или ако постои голема веројатност дека објавениот материјал ќе предизвика непријателство или омраза спрема некогo поради неговата раса, етничка припадност, пол, вера, политичка припадност, сексуална ориентација, физички недостаток итн.

Исто така, сензационализмот може да се забележи и во два други поврзани наслови: “ПОДГОРИЦА: Децата дома, геј-парада на улиците”¹⁹, каде авторот на текстот говори за безбедносните мерки и владината препорака децата непридружувани да не излегуваат од дома на денот на маршот, а делот од насловот кој вели дека децата треба да се чуваат дома поради “геј парадата на улиците” остава впечаток дека токму луѓето кои ќе парадираат се причината зошто децата треба тој ден да бидат дома; вториот наслов кој гласи “ВОЈНА: Солзавец, хеликоптери, Црна Гора се брани од хомосексуалците”²⁰ пак, тенденциозно укажува на тоа дека целата црногорска држава всушност презема мерки за да се “брани од хомосексуалците”, кога всушност авторот говори за активностите на луѓето кои се противеа на организацијата на маршот.

Октомври, за разлика од септември, се карактеризираше со поширока дисперзираност на медиумското внимание кога станува збор за настани од интерес за ЛГБТИ луѓето. Поинаку кажано, можеа да се забележат поголем број на статии кои се однесуваат на поголем број на настани кои се од интерес на ЛГБТИ луѓето. Тоа што е заедничко за најголемиот дел од овие настани кои се случуваат пред сè, во други држави, е доминантно професионалниот, етички и непристрасен начин на известување за нив. Така, месецов можеа да се забележат голем број статии кои се однесуваа на подготовките на Русија за предстојните Зимски олимписки игри и импликациите кои руските анти-геј закони можат да ги имаат врз истите²¹; Настаните во Србија по неуспешниот минатомесечен обид за организирање на Парада на гордоста во Белград²²; акциите кои Кредит Свис ги пушта на пазарот, а се наменети за ЛГБТИ

<http://tocka.com.mk/1/108611/amfilohije-ucesnicite-na-gej-paradata-gi-obescestija-crnogorskite-mustaki>

¹⁸Стр.35

¹⁹<http://www.telegraf.mk/aktuelno/region/50339-podgorica-decata-doma-gej-parada-na-ulicite>

²⁰<http://lokalno.mk/vojna-solzavechelikopteri-crna-gora-se-brani-od-homoseksualcite/>

²¹<http://novatv.mk/index.php?navig=8&cat=5&vest=8896>,

<http://www.telegraf.mk/aktuelno/svet/55567-rusija-na-olimpijadata-nema-da-ima-diskriminacija-na-homoseksualcite>, <http://www.utrinski.mk/?ItemID=E2C6A9BB83F2A2489579440300DA7A2E>

²²<http://tocka.com.mk/1/106769/ke-se-objavat-iminjata-na-onie-koi-go-sprecija-organiziranje-na-gej-paradata-vo-belgrad>

заедницата²³; барањето на азил во Канада од страна на првиот аутиран геј маж во Црна Гора²⁴; и на нападот врз холандскиот дипломат во Москва²⁵.

Исто така, можевме да забележиме и голем број на статии кои првенствено обработуваат теми од шоу бизнисот и кои само попатно ја тангираат ЛГБТИ заедницата²⁶. Тоа што беше посебно интересно во текот на овој месец, е случајниот хомофобичен испад на еден национален медиум. Имено, при покривањето на веста за прекорливото писмо кое еден дедо и го има испратено на својата хомофобична ќерка која го избркала својот син (внукот на делото)²⁷, еден медиум избрза и веста ја објави под наслов “Дедо на годината – ќерко да го исфрлиш од дома твојот син затоа што геј е грозно”²⁸. Како што може да се види, станува збор за целосно тенденциозно, манипулирачко, извртено и невинитно прикажување на фактите, за кое сакаме да веруваме дека е обична грешка. По неколку дена, овој текст беше отстранет од интернет страната на медиумот.

Лезбејките, бисексуалците, трансродните и интерсексуалните лица, како и досега се третираат само попатно, кога се говори за ЛГБТИ заедницата во целост. Исклучок од овој тренд се јавува само кога на сензационалистички начин се пренесува приказна која потекнува директно од животот на некое од овие лица²⁹. Исто така, треба да се поздрават рецензијата³⁰ на текстот “Лезбејките сакаат да го разорат семејството” кој беше објавен минатиот месец и каде при известувањето за ставовите на активистката Миша Гасен, медиумот ги преслика нејзините лични ставови на целата ЛГБТИ заедница, додавајќи дека “(деконструкцијата на бракот и семејството) е крајната цел на

²³<http://www.telegraf.mk/aktuelno/region/52886-prviot-javno-deklariran-gej-vo-crna-gora-bara-azil-vo-kanada>,

http://faktor.mk/archives/79327?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=credit-suisse-pushta-akcii-nameneti-za-gej-zaednicata, <http://republika.mk/?p=145065>

²⁴<http://sitel.com.mk/mk/prviot-deklariran-gej-vo-crna-gora-bara-azil-vo-kanada-poradi-smrni-zakani>, <http://www.telegraf.mk/aktuelno/region/52886-prviot-javno-deklariran-gej-vo-crna-gora-bara-azil-vo-kanada>

²⁵<http://www.mkd.mk/svet/vesti/pretepan-holandski-diplomat-vo-moskva-napagjachite-mu-nacrtale-srce-i-napishale-lgbt>, <http://portal.com.mk/vesti-svet/holandski-diplomat-napadnat-vo-domot-vo-centarot-na-moskva.html>,

<http://makfax.com.mk/320692/holandski-diplomat-napadnat-vo-domot-vo-centarot-na-moskva>, <http://www.telegraf.mk/aktuelno/svet/49562-pretepan-sovetnik-na-holandskiot-ambasador-vo-moskva>

²⁶<http://www.plusinfo.mk/vest/110537/Dzvezdata-na-Bubalici-nagraden-za-promoviranje-na-pravata-na-LGBT-populacijata>, <http://365.com.mk/tracarka/nekogas-i-sega/ushte-od-mal-pokazha-potencijal>, http://kanal5.com.mk/vesti_detail.asp?ID=21100,

<http://www.telegraf.mk/zabava/dzetset/56023-lejdi-gaga-se-soblece-gola-vo-gej-klub-vo-london-foto>, <http://www.plusinfo.mk/vest/111797/Gej-student-planira-da-izgubi-nevinost-pred-100-lugie-i-potoa-da-odrzhi-konferencija>

²⁷<http://republika.mk/?p=134900>, <http://a1on.mk/wordpress/archives/215554>

²⁸<http://sitel.com.mk/mk/dedo-na-godinata-kjerko-da-go-isfrlish-od-doma-tvojot-sin-zatoa-shto-e-gej-e-grozno>

²⁹<http://portal.com.mk/zabava-interesno/mu-priznala-na-mazhot-deka-e-lezbejka-a-toj-nea-deka-e-trans-seksualec.html>

³⁰<http://okno.mk/node/32023>

борбата на ЛГБТ активистите³¹. Во рецензијата се потенцира непрофесионалниот начин на презентирање на застарена вест во политички осетлива ситуација.

ЗАСТАПУВАЊЕ И ЛОБИРАЊЕ

Средба со известувачот на Европскиот Парламент за Република Македонија, г. Ричард Ховит

Специјалниот известувач на Европскиот Парламент за Република Македонија, г-н Ричард Ховит остро го осуди анти-ЛГБТИ насилството во Македонија на средбата која на 29.10.2013 година во 12:00 часот беше одржана во ЛГБТИ Центарот за поддршка помеѓу делегацијата на ЕП и претставници од Хелсиншкиот Комитет за човекови права на РМ и ЛГБТИ Центарот за поддршка.

Известувачот на ЕП за РМ, г-н Ховит, на средбата ја нагласи поддршката од Европската Унија за правата на ЛГБТИ луѓето и изрази жалење за зголеменото насилство мотивирано од омраза кон ЛГБТИ луѓето во РМ. Исто така, говореше за политиките на ЕУ во однос на уживањето на фундаменталните човекови права и еднаквоста на граѓаните пред законите, а воедно ја напомена и должноста на државите за заштита на сите свои граѓани без селективен пристап.

На средбата, г-нот Ховит беше известен за немањето напредок во истрагата за четири од пет напади врз ЛГБТИ Центарот за поддршка, иако првиот напад се случи пред точно една година. Се дискутираше и за институционалниот молк и воопшто недостатокот од дијалог за законите и злосторствата сторени од омраза врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет, чија стапка драстично се зголемува. Недостатокот од јавна осуда од надлежните институции кои се должни да ги штитат сите свои граѓани без дискриминација, како и ниската стапка на поведување на судски постапки по случаи на анти-ЛГБТИ насилство, укажува на тоа дека анти-ЛГБТИ насилството во Република Македонија не само што се толерира, туку и се охрабрува.

По одржувањето на оваа средба, нашите очекувања се дека г-нот Ховит ќе ги поттикне државните институции да ги преземат соодветните мерки за расветлување и докажување на нападите врз ЛГБТИ Центарот за поддршка, како и откривање, пронаоѓање и казнување на сторителите и сузбивање и превенција на анти-ЛГБТИ насилството во целост. Само на тој начин, Република Македонија заедно со Европската Унија може да ги промовира толеранцијата, слободниот пристап до правда и прифаќањето на различностите во општеството, ослободено од насилство.

Радио кампања – Македонија има љубов за сите

По креираната застрашувачка хомофобична атмосфера и петте напади, ЛГБТИ Центарот за поддршка продолжува по својот пат и се стреми кон остварување на целта – еднаквост за сите луѓе во Република Македонија.

³¹<http://mkd-news.com/lezbejka-aktivistka-si-kazha-jasno-i-glasno-nashata-krajna-tsel-e-da-se-razori-i-unishti-semejstvoto/>

Во пресрет на повторното отварање на центарот во Старата скопска чаршија и одржувањето на петтиот по ред Марш на Толеранција, ЛГБТИ Центарот за поддршка и Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија (МХЦ), со поддршка од Front Line Defenders (ФЛД) ја изработија радио кампањата „Македонија има љубов за сите“, која пред сè е фокусирана на осуда на насилството и давање поддршка на ЛГБТИ луѓето.

Најважно од сè е тоа што во овој процес на заживување на ЛГБТИ заедницата и продолжување на борбата за еднаквост, ЛГБТИ заедницата не се повлече и не потклекна пред континуираните напади, туку напротив, во поголем број, многу послана и горда, излегува јавно да ги бара своите права. Организаторите на оваа кампања се благодарни на сите ЛГБТИ луѓе кои со гордост и отворено застаана во одбрана на своите права и учествуваа во оваа кампања, на нивните родители како и на сите јавни личности кои солидарно се појавуваат во оваа кампања, бранејќи ја еднаквоста, слободата и достоинството.

Во однос на подготовката и лансирањето на оваа кампања ФЛД изјави дека со гордост ја поддржуваат оваа радио кампања за поддршка на бранителите на ЛГБТИ правата во Македонија и сметаат дека насилството и дискриминацијата врз ЛГБТИ заедницата и таргетирањето на оние кои работат за подобрување на човековите права е нешто за кое нема простор во било кое општество денес. За ФЛД, радиото е медиум кој може да допре до поголем број слушатели, па според тоа, оваа кампања може да помогне во промената на јавниот дискурс и да ги притисне властите да го превенираат насилството и да оние кои извршиле насилнички дејства бидат повикани на одговорност.

Програмскиот директор на ЛГБТИ Центарот за поддршка, г-н Кочо Андоновски, смета дека со насилство, закани, непостапување на институциите, некој сака да го запре ЛГБТИ активизмот и процесот на заживување на ЛГБТИ заедницата во Македонија, па оваа кампања е одговорот од целата ЛГБТИ заедница во однос на сегашната хомофобична ситуација во Република Македонија. Андоновски порачува дека и покрај заплашувањата и притисоците, ЛГБТИ заедницата нема да запре, туку уште послана и порешителна ќе продолжи со својата борба за постигнување на еднаквост.

Освен на неколку македонски радија, кампањата може да се следи и споделува и преку интернет страницата <http://www.radiohrd.org/macedonia/index.html>.

Платформа за бранители на човекови права

Front Line Defenders на 11.10.2013 година им посака добредојде на 145 бранители на човекови права од 95 држави, во Даблин, на седмата Платформа за бранители на човекови права.

Заменик-премиерот на Република Ирска и Министер за надворешни работи и трговија, г-н Имон Гилмор, им се придружи на Front Line Defenders за формалното отворање на седмата Даблинска Платформа за бранители на човекови права. Во своето обраќање кон присутните, г-н Гилмор ја истакна важната улога на бранителите

за човекови права, чијашто работа е витална за создавање на поправедни општества, базирани на еднаквост. Тој ја повтори и изјавата на ирската влада која ќе продолжи да се залага за безбедноста и заштитата на бранителите на човекови права кои се во ризик.

Во својот говор на отварањето, Мери Лолор, основач и извршна директорка на Front Line Defenders изјави дека бранителите на човекови права со целата своја сила и без престан се борат против неправдата. Нивната работа е легитимна, нивниот дух и издржливост се несоборливи и ним им следува заштита од државата во случај на напади.

Сите бранители на човекови права кои учествуваа на Даблинската Платформа беа повикани поради ризиците со кои се соочуваат како резултат на нивната мирна работа во одбрана на правата на другите.

Во изјавата од Даблин, бранителот на човекови права од Македонија, Кочо Андоновски, изјави дека да се биде бранител за човекови права е да се направи избор меѓу борбата за она што е праведно, бранејќи ги правата на другите и пасивното прифаќање на тоа дека не постои друг начин. Андоновски вели дека овој собир на бранители на човекови права од сите краишта на светот кои се соочуваат со слични ризици во своите земји, ја изразува праведноста на каузата, а посветеноста и енергијата на сите присутни бранители на човекови права - надежта за подобра иднина.

Даблинската Платформа нуди можност и безбеден простор во кој бранителите на човекови права, од кои многумина не можат слободно да зборуваат во сопствената земја, можат да споделат искуства, да учат едни од други и да смислат нови и поефективни стратегии за безбедност и заштита.

Според Денис О’Браен, Претседател и ко-основач на Front Line Defenders, Даблинската Платформа претставува славење на храброста, на храбрите луѓе, луѓето како бранителите на човекови права кои издржуваат во борбата кон подобро, и покрај тешките околности.

Годинешната Даблинската Платформа содржи и фокус на безбедноста во дигиталниот простор, со еднодневна обука, по која следат т.н. клиники за безбедност во дигиталниот простор. Исто така, се одржаа и сесии со фокус на специфичните ризици со кои се соочуваат жените-бранители на човекови права, како и безбедноста и заштитата на оние кои работат во контекст на вооружен конфликт.

ГРУПИ ЗА ПОДДРШКА

Групите за поддршка во октомври продолжија со тековните активности, во исчекување на отворањето на Центарот за поддршка. Плановите за работа со групите во следниот период продолжија да се развиваат. Настанот Lazy Sunday продолжи да се одржува, според очекуваното, и продолжи да привлекува задоволителен број на посетители.

Членовите на групите за поддршка кои побараа психолошка поддршка, продолжија со користењето на истата. Добра вест е што некои од нив, на своја иницијатива, стапија во контакт со стручни лица со кои Центарот досега немал контакт, што отвора убава можност за проширување на стручниот тим кој работи со трансродови лица, споделување нови искуства и преземање чекори кон официјално формирање на стручен тим кој ќе работи со транс луѓе во Македонија.

Во пресрет на повторното отворање на Центарот во Старата скопска чаршија и одржувањето на петтиот по ред Марш на Толеранција, изработената радио кампањата „Македонија има љубов за сите“, доби суштинска подпора од членовите на групите за поддршка.

Првиот дел од кампањата се состои од аудио и видео снимки на пет члена на групите за поддршка, кои зборуваа за своите искуства, претрпеното насилство врз себе или своите блиски, и порачаа да запре насилството врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет, со слоганот „Насилството не почнало и нема да заврши со мене“.